

Volstadsaken: Den “Høist Ærverdige Ret, Noriges øverste Domstol” – har talt

Det uklarhet mht. hva som egentlig er avgjort ved Volstad-dommen (Høyesteretts plenumsdom av 23 oktober 2013). Jeg skal i denne kronikk kort redegjøre for hva som er avgjort og hva dommen ikke tar stilling til.

Aller først en kort presentasjon av saken: Rederiet Volstad, Ålesund forholdt seg til Svein Ludvigsens (H) strukturforskrift av 2005 og strukturerte maksimalt (samlet 3 v 3 mulige kvotefaktorer på F/T Volstad) ved å kcondemnere to andre fartøyer, hvorav ett var ervervet med sikte på kcondemnering. Senere - under Helga Pedersen (Ap) – ble 2005 forskriften endret (2007) slik at det som tidligere fremstod som en tidsuavgrenset kvote på F/T Volstad, ble endret slik at fordelingen av struktureringen skulle opphøre etter 25 år fra 2007. Dvs. at Volstad fikk fordelingen av struktureringen i 27 år.

Volstad påstod (og fikk medhold av både Oslo Tingrett og Borgarting lagmannsrett) at regelendringen under Helga Pedersen var i strid med grunnloven (grl.) § 97 – Ingen lov kan gis tilbakevirkende kraft) – alternativt at det var rettsstridig i forhold til Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (Første tilleggsprotokoll artikkel 1 og retten til å nyte sin eiendom i fred, heretter EMK)

Selv om plenumssaken endte med et flertall på 9 som avviste at regelendringen var grunnlovsstridig og to mindretall på hhv. 5 pluss 3 voterende som mente at grunnlovsstrid og til dels også EMK-strid kunne påvises, var det enighet om en rekke ting:

For det første: Dommen avgjør ikke om det er lovlig eller ikke lovlig å etablere “evigvarende kvoter”. Som 1. voterende dommer Tønder riktig påpeker innfører heller ikke Svein Ludvigsens strukturingsforskrift noe som kan betegnes som evigvarende: “Det betyr ikke at strukturkvoten etter 2005-forskriften var "evigvarende", som enkelte har betegnet den som, men kun at det i forskriften selv ikke er satt noen tidsgrense for hvor lenge strukturkvote kan tildeles” (pkt. 69).

For det annet: Det “Volstad AS krever grunnlovsbeskyttelse for, er å få beholde to strukturkvoter så lenge kvoter blir tildelt etter kvotefaktorer. Rederiet har for Høyesterett altså ikke bestridt statens frihet til årlig å fastsette den totale fangstmengden basert på tilgjengelige ressurser. Videre bestrides heller ikke adgangen til – innenfor visse rammer – å fordele mengden mellom ulike fartøygrupper, forby fiske av bestemte fiskeslag, innføre et annet fordelingsystem enn bruk av kvoter eller inkludere nye fartøyer i torsketrålgruppen”. (pkt. 163).

For det tredje: Ikke bare flertallet men også mindretallet legger til grunn at fisket eies av det norske folk i felleskap: “Sentralt i denne sammenheng er at det *ikke* er tale om å gi en bestemt gruppe *eiendomsrett* til fiskeressursene i den forstand at de har et evigvarende krav på å få fiske bestemte kvoter uavhengig av hvilken ordning som gjelder for tillatelsen til å fiske” (mindretallet ved 2. voterende, dommer Normann).

Vi ser derved at fiskeriforvaltningen har rett og plikt til å regulere fisket som før, fastsette systemer for fiske som ikke baserer seg på kvoter herunder også å øke antall deltakere ved tildeling av nye konsesjoner. Videre at heller ikke Ludvigsens forskrift av 2005 etablerte

evigvarende kvoter, som derved er feilaktig ordbruk. Både fler- og mindretall slutter seg til at fisket eies av folket i felleskap, dvs. at Ludvigsens forskrift ikke kan leses slik mange gjør, som en overgivelse av denne felleseiendom til en liten gruppe tråledere som deres private eiendom.

Med så mange spørsmål avklart, som nevnt ovenfor. Hva var det partene var uenige om, eller sagt noe annerledes hva er så kjernen i saken?

Hovedproblemstilling var hvorvidt Voldstad var utsatt for urimelig og derved rettsstridig tilbakevirkning (grl. § 97) – alternativt om Norge her forbrøt seg mot EMK. Mens 9 voterende svarte nei på spørsmålet, mente 5 voterende at forskriftsendringens virkning i forhold til Volstad var strid med Grl. § 97 og 3 voterende at EMK var overtrådt. Dvs. at mindretallet fant at det er urimelig overfor Volstad at den kvote som Volstad selv har finansiere bl.a. ved oppkjøp og strukturering av en tråler, etter 27 år skal falle tilbake til fellesskapet og da slik at de opprinnelige gratispassasjerer (de som ikke strukturerte) skal få andel i de strukturerte kvoter når de faller tilbake til fellesskapet (i 2033).

Flertallet avviste at de nye regler var så urimelige i forhold til Volstad at det kunne tales om grunnlovstrid. Her ble bl.a vektlagt at skaden for Volstad var minimal i og med at innføringen av tidsbegrensning gav rederiet avskrivningsrett for skatt, noe de ikke hadde etter 2005-forskriften. Det er på dette punkt uenighet mellom fler- og mindretall.

Oslo, 28 oktober 2013

Peter Ørebech
Professor i rettsvitenskap, UIT/BFE
Peter.orebech@uit.no